

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia fi.fma.b@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Kontantutredningen (Fi 2024/00068) (Fi2024/02595)

Sammanfattning

TLV ser positivt på utredningens strävan att säkerställa tillgång till varor och tjänster som säljs på apotek samt tandvårdsverksamhet. Läkemedel och tandvård är viktiga, ofta livsnödvändiga delar av vårt samhälle, och det är därför viktigt att fysiska betalningsmedel går att använda för att få tillgång till dessa, både för individer som saknar digitala betalningsmöjligheter och i fall av fredstida krissituationer, höjd beredskap eller ytterst krig.

TLV är positiva till förslaget att det ska vara möjligt att betala med kontanter för livsnödvändiga varor och tjänster, där det för livsmedel och apoteksvaror enligt utredningen finns starka skäl att implementera lagkrav för att så ska kunna ske.

TLV anser att fördjupade utredningar behöver göras för vissa delar av förslagen innan de genomförs. De fördjupade utredningarna bör ha fokus på eventuellt utökade kostnader för att leva upp till kontanthanteringskraven.

Det är oklart om tandvård är en sådan tjänst av offentligrättslig karaktär som ska omfattas av kravet på kontantbetalning. Om utredningen menar att kostnader för tandvård ska omfattas av kravet anser TLV att konsekvensutredningen behöver kompletteras med information om vilka tandvårdsaktörer, -tjänster och eventuellt -produkter som ska täckas av detta krav.

Övergripande synpunkter

TLV:s uppdrag är bland annat att medverka till väl fungerande apoteks- och tandvårdsmarknader samt god tillgänglighet till läkemedel. Det är angeläget att de förändringar som görs för kontantbetalningar på dessa marknader inte får påtagliga negativa konsekvenser. Det är dock av vikt att regleringarna gör att rimliga kontanthanteringsmöjligheter finns för stora och små aktörer i både storstad och glesbygd, så att inte apoteks- eller tandvårdsverksamheter behöver läggas ned för att de inte kan leva upp till förändrade lagkrav.

Krav kring växlingsmöjligheter bör specificeras (avsnitt 10.1)

TLV ser inte att lagförslagen som utredningen presenterar berör möjligheten att få ut växel på de betalningar som görs. I dagsläget innebär avtalsfriheten att en verksamhet själv kan besluta om vilka växlingsmöjligheter de ska erbjuda. Om kontanthanteringskravet även innefattar krav på att erbjuda växel skulle en verksamhet bryta mot lagen varje gång den inte

har tillgång till jämn växel. Detta skulle kunna få allvarliga konsekvenser, främst i en situation där andra betalmedel slås ut och andelen kontantbetalningar, och därför behovet av att ge växel, skulle öka drastiskt. Därför anser TLV att krav kring växlingsmöjligheter bör specificeras i lag eller förordning, på samma sätt som maxbeloppsgränsen och den övre myntkvoten. Dessa specifikationer måste innebära rimliga begränsningar i växlingsmöjligheterna, så att kontanthanteringskravet går att upprätthålla både i normal- och kristid.

Tandvårdsmarknaden (avsnitt 8.4.6)

Vad gäller utredningens förslag att tjänster av offentligrättslig karaktär ska kunna betalas kontant och vad det innebär för tandvårdsmottagningar kan TLV konstatera att konsekvensutredningen är bristfällig på flertalet punkter. Den mest problematiska ur TLV:s perspektiv är att utredningen är otydlig gällande om tandvård omfattas och vilka tandvårdsaktörer som i sådana fall kommer att omfattas av kontantbetalningskravet. Den enda gång tandvård nämns i utredningen är som ett exempel på tjänster som ingår i begreppet 'tjänster med offentligrättslig karaktär' (s. 109), enligt vilken enbart 'tandvård i offentlig regi' bör räknas med bland dessa tjänster. Utredningen hänvisar dock till detta som en bedömning som gjordes av den tidigare Betalningsutredningen. I denna tidigare utredning framgår det dock att även privata aktörer som utför hälso- och sjukvård, specifikt inklusive tandvård, bör räknas till tjänster med offentligrättslig karaktär (SOU 2023:16, s. 674). Det är viktigt att det klargörs vilka aktörer som omfattas av ett lagkrav om kontantbetalning.

Till skillnad från exempelvis apoteksbranschen är kontanthanteringen inom dagens tandvård mer begränsad och många tandvårdsmottagningar tar i dagsläget inte emot kontantbetalningar. Således skulle ett kontanthanteringskrav kunna få en markant påverkan på tandvårdens aktörer. Därför krävs en analys av hur kravet skulle påverka tillgången, priserna och konkurrensen på tandvårdsmarknaden.

Om utredningen menar att kostnader för tandvård ska omfattas av kravet anser TLV att konsekvensutredningen behöver kompletteras med information om vilka tandvårdsaktörer, -tjänster och eventuellt -produkter som ska täckas av detta krav.

TLV:s bedömning av Apoteksmarknaden kan påverkas

TLV följer och utvärderar löpande apoteksmarknadens utveckling, öppenvårdsapotekens ekonomiska förutsättningar och tillgänglighet till läkemedel och apoteksservice. TLV fastställer handelsmarginalen som ersättning till öppenvårdsapoteken. TLV gör i samband med detta en sammanvägd bedömning av öppenvårdsapotekens ekonomiska behov genom att se till helheten i verksamheten. Det innebär att TLV även kan komma att ta hänsyn till eventuell påverkan av förslagen i Kontantutredningen när handelsmarginalen fastställs.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Agneta Karlsson. Föredragande har varit analytikern Eva Stavenberg. I den slutliga handläggningen har även analytikern Carl

Björvang, juristen Catherine Bäckvall, avdelningschefen Fredrik Andersson, enhetschefen Gunilla Rönnholm och chefsjuristen Hanna Abrahamsson deltagit.

Agneta Karlsson

Eva Stavenberg